

# **Історія Тома Джонса, знайди. роман у 2 т. Т. 1**

Генрі Філдінґ

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — І. Кабаль-Бондаренко

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — [nashaknyga.com.ua](http://nashaknyga.com.ua)

Вступ

Високоповажному ДЖОРДЖУ ЛИТТЛТОНУ 1, есквайру,  
лордові -уповноваженому Держ авної скарбниці 2.

Сер,

попри вашу постійну відмову поставити перед цією присвятою своє ім'я, я все ж наполягаю на власному праві шукати вашого покровительства для сеї моєї праці.

Саме завдяки вам, сер, ця історія взагалі була написана. Через ваше побажання у мене вперше виникла думка про подібний твір. Відтоді минуло так багато років, що ви, ймовірно, вже забули про сю обставину, однак ваші бажання — для мене закон, і враження про це ніколи не зітруться з моєї пам'яті.

І знову ж таки, сер, — без вашої допомоги ця історія ніколи не була б завершена. Нехай вас не дивує таке моє твердження. Я не хочу, щоб вас запідозрили в тому, що ви пишете романи. Я хочу лише сказати, що частково завдячую вам своїм існуванням впродовж значної частини часу, яку я витратив на свій твір. Є ще одна обставина, про яку я хотів би вам нагадати, якщо вже ви такий забудькуватий і не пам'ятаєте своїх учинків, — але про них, сподіваюсь, я завжди пам'ятатиму краще, ніж ви.

Й останнє. Саме завдяки вам ця історія з'явилася в її нинішньому вигляді. Якщо в цьому творі, як дехто мав приємність зауважити, дано зображення на правду доброзичливої людини яскравіше за те, що зазвичай трапляється в літературі, — то чи виникнуть у будь-кого, хто знає вас, хоч найменші сумніви, з кого списано сей образ? Гадаю, світ не настільки леститиме мені, щоби вирішити, що я списав його з самого себе. Мені до цього байдуже, однак усі мусять визнати, що двоє людей 3, у яких я запозичив цю рису — двоє найкращих і найдостойніших людей на світі — є моїми найліпшими та найвідданішими друзями. Я міг би вдовольнитися цією заявою, однак моє марнославство хоче долучити до них ще й

третього: його я долучаю не лише тому, що він найвизначніший та найблагородніший, і не лише через його високе становище, а й завдяки його власним заслугам перед суспільством та особистим якостям. Але тут — хоча серце моє переповнює вдячність за воістину королівські благодіяння герцога Бедфорда 4 — ви мусите вибачити мені, якщо вам нагадаю, що саме ви порекомендували мене моєму благодійникові.

То якими ж можуть бути ваші заперечення супроти почесної присвяти, на якій я наполягаю? Адже ви так тепло відгукнулися про мою книжку — чому ж вам має бути соромно, бачачи своє ім'я перед присвятою? Отож, сер, якщо вас нічого не бентежить у самій книжці, то вас нічого не може й не повинно ображати й у моїй присвяті. І я зовсім не зобов'язаний відмовлятися від свого права на ваше заступництво та покровительство через те, що ви похвалили мою книжку, бо хоча я багато чим вам завдячую, однак похвалу цю я не додаю до загальної лічби, бо в ній дружба, я переконаний, не відіграє жодної ролі, адже вона нездатна вплинути ні на ваше судження, ні на вашу безсторонність. Ваш ворог у будь-який час може розраховувати на вашу похвалу, лише напrawdę заслуживши її; найбільше ж, на що можуть розраховувати ваші друзі, що схибили — це ваше мовчання, або ж — якщо провина надто серйозна — на лагідну поблажливість.

Словом, сер, я підозрюю, що істинна причина вашої відмови виконати моє прохання полягає в нелюбові до публічної похвали. Я вже помітив, що ви — так само, як і двоє інших моїх друзів — з великою неохотою сприймаєте саме лише згадування про власні чесноти, адже, як сказав один великий поет про таких, як ви (бо він цілком справедливо міг би сказати це про всіх трьох), ви «Робите добро потайки, і червоністе, коли про це стає відомо». 5

Якщо люди такого складу соромляться похвал більше, ніж інші — осуду, то наскільки ж справедливими мусять бути ваші

побоювання довірити моєму перу власне ім'я! І як би страшився нападок автора будь-хто інший, хто отримав би від нього стільки ж образ, скільки я від вас виявив прихильності!

І хіба ж страх огуди не росте пропорційно до величини провини, в якій ми відчуваємо себе винними? Якщо, скажімо, все наше життя постійно давало нам матеріал для сатири, то як же нам не тремтіти, якщо воно потрапляє до рук роздратованого критика? У нашому ж випадку, сер, якщо ми застосуємо все це, беручи до уваги вашу скромність та відразу до панегіриків — тоді ваші побоювання щодо мене видаватимуться цілком справедливими.

І все-таки ви мали б винагородити моє честолюбство хоча б тому, що я завжди радше віддаватиму перевагу вашим бажанням, ніж вдовольнятиму свої. Яскравим доказом сього слугуватиме нинішнє звернення, в котрому я вирішив наслідувати приклад усіх інших авторів, які пишуть присвяти; тож я пишу не те, чого мій покровитель насправді заслуговує, а те, що він читатиме з більшим задоволенням.

Відтак без подальшого вступу репрезентую вам працю кількох років мого життя. Які в ній є достоїнства, вам уже відомо. Якщо завдяки вашому доброзичливому відгуку я відчув певну повагу до неї, то цього не можна приписати марнословству — бо я так само беззастережно погодився б із вашою думкою, якби вона була на користь твору якогось іншого автора. Принаймні мені вільно сказати, що якби я вбачав у своєму творі якийсь суттєвий недолік, то ви були б останнім, до кого я звернувся б за покровительством.

Сподіваюсь, що ім'я мого патрона кожному, хто лише береться до читання сього твору, буде запорукою, що він не знайде в ньому нічого недозволеного стосовно релігії та доброчесності; нічого несумісного із суворими правилами пристойності; нічого такого, що могло б образити найцнотливіші погляди. Навпаки: я заявляю, що щиро намагався зобразити доброту й невинність у найвигіднішому

світлі. Вас має потішити, що цієї мети я досягнув і, сказати правду, її найлегше досягти в книгах такого жанру, бо приклад — це свого роду картина, на якій доброчесність стає немовби об'єктом споглядання і вражає нас тією красою, яка, за твердженням Платона, постає тут у своїй неприкритій красі.

Крім розкриття краси доброчесності на радість людства, я намагався на догоду сій чесноті навести аргумент сильніший, переконуючи людей, що прагнути її — в їхніх власних інтересах. Із цією метою я показав, що жодне усвідомлення провини не здатне компенсувати втрату душевного спокою — незмінного супутника невинності та доброчесності — й у жодний спосіб не в змозі врівноважити зло тривоги та жаху, що їх провини натомість поселяє в наших душах. І знову ж таки — позаяк самі по собі ці надбання, зазвичай, нічого не варті, а засоби досягнення є здебільшого низькими й ганебними, то, в найкращому випадку, вони є ненадійними й завжди сповнені небезпек. І, нарешті, я всіляко намагався насаджувати поняття, що доброчесності та невинності можна зашкодити хіба що нерозважливістю, яка сама-одна лише й заманює людей у пастку, котру розставляють для неї обман і підлість — мораль, над якою я вельми працьовито трудився, адже засвоєння її з-поміж усього іншого найлегше може увінчатися успіхом, оскільки, гадаю, набагато легше зробити добрих людей мудрими, ніж поганих — добрими.

Для досягнення цієї мети я використав у моїй історії всю свою дотепність і гумор, на які лише був здатен, аби, всіляко висміюючи людські пороки та безрозсудства, відучити від них людей. Наскільки я досягнув у цьому доброму починанні успіху — судити неупередженому читачеві, до якого маю лише два прохання: по-перше, не шукати в цьому творі досконалості, а, по-друге, поставитися з певною долею поблажливості до окремих частин його, якщо в них не знайдеться тих чеснот, яких, сподіваюся, не

позбавлені інші його частини.

Я не затримуватиму вас далі, сер. Насправді в мене вийшла ціла передмова, хоча я заявив, що маю намір написати присвяту. Але чи ж могло бути інакше? Хвалити вас я не насмілююся, тож єдиний спосіб, як мені цього уникнути, хоча ви не полишаєте моїх думок — зберігати мовчання або скерувати свої думки на інший предмет.

Тож прошу вибачити мені те, що я сказав у сьому посланні не лише без вашої згоди, а й цілковито всупереч їй, і дозвольте, принаймні публічно, заявити, що

з величезною повагою та вдячністю залишаюся  
вельми відданим вам, сер, покірний слуга ваш,

Генрі Філдінг

1 Литтлтон George (L yttelton, 1st Baron Lyttelton; 1709–1773) — англійський політик і меценат. Він був другом Філдінга й автором кількох творів, допомагав іншим письменникам і протегував митців. Матеріально підтримував поета А. Поупа в 1730-х роках і Філдінга в 1750-х.

2 Лорд-уповноважений — один із 5 лордів-уповноважених, які входять до складу керівництва міністерства фінансів Великої Британії.

3 Вочевидь, ідеться про Джорджа Литтлтона та Ральфа Аллена. Ральф Аллен (1694–1764), якого Філдінг присвятив свій останній роман «Амелія», був, за визнанням самого Філдінга, рідкісним винятком у середовищі представників англійської буржуазії XVIII століття. Аллен почав свою кар'єру на посаді дрібного поштового службовця в Баті й закінчив життя мільйонером. Разом із Литтлтоном Аллен став прототипом сквайра Олворсі. Після смерті Філдінга Аллен надавав матеріальну допомогу сім'ї письменника.

4 Герцог Бедфордський або герцог Бедфорд (Джон Рессел; 1710–1771) — впливовий член тієї ж політичної групи, до якої належав і Литтлтон. Ймовірно, саме за його сприяння Філдінга у

1748 ро ці призначили мирови м суддею; пізніше пи сьменник жив у його будинку на Боу-стріт.

5 Ці слова приписують англійському поетові Александрові Поупу (Alexander Pope; 1688–1744) і запозичені, вочевидь, із його поеми «Проби про людину» (англ. «Essay on Man»; 1733–1734).

• • •

Далі — у повній книжці «Історія Тома Джонса, знайди. роман у 2 т. Т. 1».  
[nashaknyga.com.ua](http://nashaknyga.com.ua)